

ESPAI D'OPINIONS**Nº349**
Desembre 2013**Pere A. Salvà i Tomàs****Catedràtic de Geografia Humana****Universitat de les Illes Balears**

LA GEODEMOGRAFIA DE BALEARS **I ELS SEUS REPTES DE FUTUR**

Al transcurs dels anys recorreguts de l'actual segle XXI les Illes Balears han registrat, segons les darreres informacions demogràfiques, els primers saldos migratoris negatius. Les dades provisionals del Padró de Població continu a 1 de gener del 2013 mostren que la població empadronada a les Illes fou de 1.110.062 habitants, xifra que representa una pèrdua de 9.377 persones respecte al 2012. Per altra part les dades del moviment natural de la població registrat en el 2012 indiquen un creixement natural (diferència entre els naixements i les defuncions) de 2.934 persones, xifra que implica un saldo emigratori en el 2012 de 12.311 persones. Aquesta circumstància ens mostra clarament que en els darrers anys hem passat d'una situació immigratòria a un territori que registra una sortida de residents ja sigui en forma de fuga de ciutadans illencs o per un èxode de migrants cap a noves destinacions i/o de retorn als seus països d'origen.

Alguns aspectes d'aquesta nova situació s'han de relacionar amb els impactes de la crisi econòmica sobre el comportament geodemogràfic de la població illenca, factor que podria canviar si l'escenari dels propers anys sofreix transformacions. Cal recordar que una de les caracteritzacions de les Balears és la seva variabilitat en els cicles geodemogràfics. En els darrers 50 anys hem experimentat un "boom" de natalitat que culmina en el 1974, lligat de manera molt significativa a la immigració peninsular espanyola, seguit per una fase de progressiva disminució dels naixements que transcorre fins a mitjans dels anys 90 del segle passat, i un retorn cap a un segon "boom" de naixement que dura fins el 2008, relacionat en gran part amb l'onada immigratòria d'estrangers, data a partir de la qual es torna cap a una disminució de la natalitat. Per tant els alts i baixos de la nostra evolució demogràfica s'han de connectar amb el fenomen migratori, que així mateix cal relacionar amb els cicles econòmics, que el marc de l'evolució de l'economia balear presenten una alta dependència de factors externs com són les fluctuacions del turisme internacional, fenòmens com la inversió immobiliària i/o decisions relatives a inversions en obres públiques i molts sensibles als impactes de la crisi econòmica i/o les conseqüències de la "bombolla immobiliària".

A partir de les darreres informacions els trets més significatius de la geodemografia de les Balears es pot sintetitzar en els següents punts:

- a) Un progressiu descens del nombre de naixements, ben clar a partir del 2009, conseqüència per una part de l'arribada a edats superiors als 40 anys de les abundoses generacions de dones nascudes fins el 1974 (primer "boom" de naixements) i per altra per la restricció de la fecunditat de les dones estrangeres relacionada tant per la disminució dels fills dels migrants consolidats com per les conseqüències de la fuga de migrants i/o el seu retorn als països d'origen.
- b) Una disminució del nombre d'estrangers com a conseqüència tant de la consolidació d'una part dels migrants i la seva obtenció de la nacionalitat espanyola com del retorn, especialment dels llatinoamericans, i/o del no empadronament dels europeus (disminució dels alemanys residents) per diverses causes.
- c) La relativa disminució de les xifres de la població balear provoquen un augment del procés d'envelliment de piràmide poblacional, ja que augmenta el pes dels majors que sumen 162.917 persones de 65 i més anys. Cal relacionar aquest fet amb un increment de l'índex de dependència de les persones majors, el ressorgiment d'un debat sobre el retard de l'edat de jubilació i/o el repte de les futures pensions. Així i tot les Illes encara gaudeixen de 724.559 habitants d'entre 20 i 64 anys que representen un important repte de futur per la competència en el mercat laboral, especialment en les actuals crítiques circumstàncies econòmiques i l'elevat índex d'atur.
- d) També s'ha d'assenyalar que una de les principals característiques geodemogràfiques del segle XXI és l'alta mobilitat de la població, aspecte que en el futur pot tenir una important incidència sobre el possible comportament demogràfic illenc. Les actuals manifestacions de representats de l'administració (el màrqueting del que el turisme va bé i sembla que comencen a veure "espurnes" de recuperació) i/o de determinats sectors privats poden incidir en un efecte cridada i provocar una arribada de nous migrants atrets pel mercat de treball a pesar de l'important nivell d'atur a les Illes i del bombament de la piràmide en els paràmetres de 20 a 50 anys. Un increment que bàsicament estaria lligat a una hipotètica oferta de feina de llocs pocs qualificats tant el sector hotel·ler com complementari i/o dependent. Aquesta és una perspectiva d'increment d'una nova immigració d'origen espanyol menys qualificada com a la conseqüència de la seva fuga des de territoris de continuada situació de crisi.
- e) Com a contraposició de l'anterior perspectiva es detecta a les Illes una fuga de ciutadans amb un alt nivell de formació front a les escasses possibilitats d'oferta qualificada, en la que influeix tant les estratègies de l'administració pública (restriccions i/o destrucció de l'oferta en el sector públic) com d'un empresariat que ressalta primer la competitivitat basada en la reducció de costos de personal i/o el manteniment de les

plusvàlues front a la formació i qualificació per poder competir amb preus amb altres destinacions turístiques on el mercat de la feina és menys car. Aquesta circumstància provoca una relativa alta mobilitat d'adults joves que emigren cap a destinacions foranes per la recerca de llocs de feina més adequats amb la seva formació, aspecte que, si poden retornar a Balears, podria ser positiu per l'adquisició d'experiència, sempre que el sector públic i privat tenguin estratègies clares de cara a la innovació, la recerca i la qualificació dels actius.